

Оскільки не лише в Україні, але і в інших країнах світу спостерігається тенденція до звуженого типу відтворення, можна вважати, що протягом декількох найближчих років ми не зможемо спостерігати за перевищенням народжуваності над смертністю. На це можуть впливати різноманітні умови, від соціально-економічних до екологічних. Стимулювання народжуваності має проводитись на державному рівні, за рахунок впровадження різних законів, для поліпшення соціально-економічної, екологічної, політичної ситуацій, зміни в яких, у свою чергу, призведуть до поліпшення демографічної ситуації в кожному регіоні окремо та в державі в цілому.

Список використаних джерел

1. Населення України за 2014 рік. Демографічний щорічник [Електронний ресурс]. - К. : Державна служба статистики України, 2014. - Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
2. Природний рух населення за 2016 рік. Статистичний бюлетень [Електронний ресурс]. - К. : Державна служба статистики України, 2017. - Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua

ОЦІНЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ВНУТРІШНЬОВИДОВОЇ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Голубова Галина Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри статистики,
Національна академія статистики, обліку та аудиту

Зовнішньоекономічні зв'язки є одним із головних напрямів розвитку національної економіки країни, джерелом доходів від експортно-імпортних операцій, а також товарів та послуг, виробництво яких неможливе усередині країни, тощо. Ступінь участі країни в міжнародному поділі праці характеризує коефіцієнт міжнародної внутрішньовидової спеціалізації K_{MBC} [2], за допомогою якого можна оцінити ступінь імпортової залежності країни як у цілому, так і для окремих груп товарів чи послуг:

$$K_{MBC} = \frac{E - I}{E + I} \cdot 100\% \quad (1)$$

де E - обсяг експорту, I - обсяг імпорту.

Значення показника K_{MBC} може коливатися від мінус 100% до плюс 100%. Чим більше коефіцієнт наближається до +100%, тим більше країна є експортером і навпаки. Вважається, що при $K_{MBC} = -100\%$ країна є винятково імпортером певного виду товару чи послуги, а при $K_{MBC} = 100\%$ - винятково експортером. На рис. 1 (за даними [3]) наведена динаміка коефіцієнта міжнародної внутрішньовидової спеціалізації України за період 2010-2016 рр.

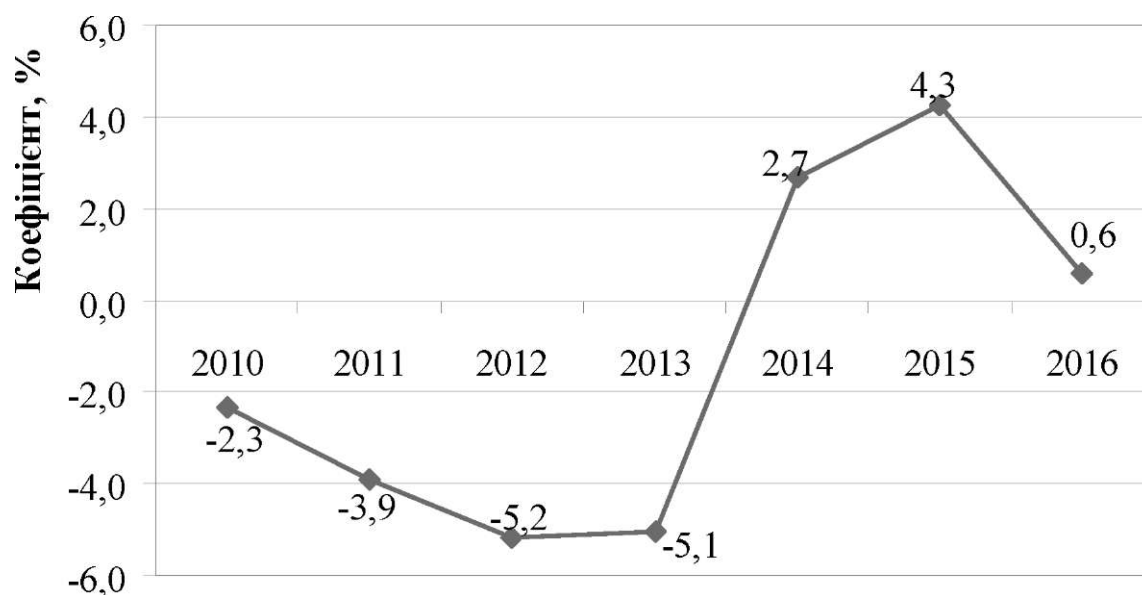

Рис. 1. Коефіцієнт міжнародної внутрішньовидової спеціалізації України за 2010-2016 рр.

За період 2010-2013 рр. зовнішня торгівля товарами й послугами мала від'ємне сальдо, і відповідно коефіцієнт міжнародної внутрішньовидової спеціалізації був від'ємним, зокрема у 2012 р. цей показник становив -5,2%. У 2014-2016 рр. спостерігалася позитивна динаміка на ринку експортно-імпортних операцій, однак значення K_{MBC} не було суттєвим, зокрема у 2016 р. воно становило менше 1%.

Аналізований коефіцієнт є особливо інформативним під час оцінювання зовнішньої торгівлі за видами товарів та за видами послуг окремо, табл. 1, 2 (за даними [3]).

Таблиця 1

Експорт та імпорт товарів, Україна, 2016 р.

Код і назва товарів згідно з УКТЗЕД	Експорт, млн дол. США	Імпорт, млн дол. США	K_{MBC} , %
1	2	3	4
Усього	36361,7	39249,8	-3,8
I. Живі тварини; продукти тваринного походження	775,0	626,3	10,6
II. Продукти рослинного походження	8093,7	1284,8	72,6
III. 15 Жири та олії тваринного або рослинного походження	3963,0	246,0	88,3
IV. Готові харчові продукти	2450,1	1734,0	17,1
V. Мінеральні продукти	2728,8	8495,0	-51,4
VI. Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	1558,2	5619,5	-56,6
VII. Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	409,2	2866,9	-75,0
VIII. Шкури необроблені, шкіра вичищена	122,0	208,8	-26,3
IX. Деревина і вироби з деревини	1131,6	196,7	70,4

Продовження табл. 1

1	2	3	4
X. Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	536,9	915,3	-26,1
XI. Текстильні матеріали та текстильні вироби	677,4	1545,7	-39,1
XII. Взуття, головні убори, парасольки	163,8	269,4	-24,4
XIII. Вироби з каменю, гіпсу, цементу	298,5	605,8	-34,0
XIV. 71 Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	52,0	67,3	-12,9
XV. Недорогоцінні метали та вироби з них	8338,9	2306,5	56,7
XVI. Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	3637,9	7889,4	-36,9
XVII. Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби	555,7	2959,5	-68,4
XVIII. Прилади та апарати оптичні, фотографічні	145,7	580,2	-59,9
XX. Різні промислові товари	537,1	626,3	-7,7
XX!. 97 Твори мистецтва	0,2	1,3	-75,5

У 2016 р. коефіцієнт міжнародної внутрішньовидової спеціалізації України за групами товарів коливався від -75,5% до +88,3%. Як видно з табл. 1, Україна у 2016 р. була більше експортером, ніж імпортером таких груп товарів, як жири, олії тваринного або рослинного походження (K_{MBC} - 88,3%), найбільше з цієї групи товарів експортували м'ясо - 50% та молоко, молочні продукти, яйця птиці, натуральний мед - 42,6%. Досить високий K_{MBC} України для групи товарів «продукти рослинного походження» (72,6%), а саме, зернові культури - 75,0% та насіння і плоди олійних рослин - 19%. Україна була переважним експортером деревини ($K_{MBC} = 70,4\%$) та недорогоцінних металів ($K_{MBC} = 56,7\%$), в основному чорних металів (87%). Водночас Україна є імпортозалежною від таких груп товарів: твори мистецтва ($K_{MBC} = -75,5\%$), полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них (-75,0%), засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби (-68,4%), прилади та апарати оптичні, фотографічні (-59,9%) тощо.

Таблиця 2

Експорт та імпорт послуг, Україна, 2016 р.

Найменування послуги згідно з КЗЕП	Експорт, млн дол. США	Імпорт, млн дол. США	K_{MBC} , %
1	2	3	4
Усього	9868,0	5326,5	29,9
Послуги з переробки матеріальних ресурсів	1125,7	5,3	99,1
Послуги з ремонту та технічного обслуговування, що не віднесені до інших категорій	231,9	90,8	43,7
Транспортні послуги	5300,5	989,3	68,5
Послуги, пов'язані з подорожами	205,2	603,2	-49,2

Продовження табл. 2

1	2	3	4
Послуги з будівництва	389,3	61,5	72,7
Послуги зі страхування	53,7	119,0	-37,8
Послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю	83,1	561,1	-74,2
Роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності	29,4	323,1	-83,3
Послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги	1644,1	420,4	59,3
Ділові послуги	790,6	813,5	-1,4
Послуги приватним особам, культурні та рекреаційні послуги	10,8	6,7	23,5
Державні та урядові послуги	3,6	1332,5	-99,5

Розрахований коефіцієнт міжнародної внутрішньовидової спеціалізації за видами послуг (табл. 2) свідчить, що у 2016 р Україна була майже винятковим експортером з послуг переробки матеріальних ресурсів - 99,1%. При цьому вона повністю імпортувала державні й урядові послуги ($K_{MBC} = -99,5\%$), до яких належать операції міжнародних організацій та державних органів: посольств, консульств, військових представництв, оборонних установ тощо. Україна більше імпортує, ніж експортує, роялті ($K_{MBC} = -83,3\%$) та послуги, пов'язані з інтелектуальною власністю, зокрема використання торговельних знаків, авторських прав, патентів, технологій тощо. Також Україна є імпортозалежною від фінансових послуг ($K_{MBC} = -74,2\%$) - це фінансове посередництво та допоміжні фінансові послуги, наприклад комісійні збори, операції з іноземною валютою, брокерські операції та ін.

Такий підхід дозволяє проаналізувати, ключовим експортером яких видів товарів (послуг) є Україна в зовнішній торгівлі, а які імпортує через відсутність їх виробництва всередині країни. Це може стимулювати державу до інтенсифікації відтворювального процесу в національних господарствах, зокрема посилення спеціалізації, розвитку масового виробництва, посилення конкуренції тощо.

Водночас аналітичний підхід до оцінювання рівня міжнародної спеціалізації країни дозволить переглянути товарну та географічну орієнтацію України й приймати відповідні управлінські рішення в контексті зовнішньоекономічного менеджменту.

Список використаних джерел

1. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 р. № 960-ХІІ [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
2. Сидорова А. В. Міжнародна статистика : [підруч.] / А. В. Сидорова, Я. В. Кіусак. - Донецьк : Каштан, 2013. - 384 с.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/> - Назва з титул. екрана.